

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/163/2020
Identifikačné číslo spisu:	6118244556
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:6118244556.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Brňáka a sudcov JUDr. Ľubora Šeba a JUDr. Ivana Rumanu, v spore žalobcu A. Z., bývajúceho v K. R., N. č. XXXX/XX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Patajová Pataj s.r.o., so sídlom v Banskej Bystrici, J. Chalupku č. 8, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Marián Pataj, proti žalovanej Všeobecnej úverovej banke, a.s., so sídlom v Bratislave, Mlynské Nivy č. 1, o zaplatenie 6.518,15 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 16C/17/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. októbra 2019 sp. zn. 17Co/329/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 26. septembra 2018 č. k. 16C/17/2018-91 žalobu zamietol a žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy konania.

1.1. Zo skutkových zistení vyplynulo, že žalobca uzavrel so spoločnosťou KOOPERATIVA poisťovňa, a.s. (ďalej aj „poisťovňa“), poisťnú zmluvu, ktorej predmetom bolo jeho životné poistenie. Družka žalobcu a majiteľka účtu u žalovanej sa zaviazala uhrádzať mesačné poistné v sume 64 €. Z dôvodu technického pochybenia žalovanej došlo k jednostrannému dočasnému zrušeniu trvalého príkazu v období od 23. januára 2014 do 13. októbra 2014, v dôsledku čoho poisťovňa v danom období poisťnú zmluvu redukovala. Dňa 12. augusta 2014 utrpel žalobca úraz. Poisťovňa listom zo dňa 19. mája 2015 oznámila žalobcovi, že ak by zmluva nebola redukovaná, vzniklo by mu právo na poistné plnenie na sumu 3.665,80 €. Žalobca listom zo dňa 23. novembra 2015 oznámil žalovanej, že jej zavinením mu nevznikol nárok na poistné plnenie a súčasne si voči nej uplatnil náhradu škody. V prípade, ak by zmluva v danom období nebola redukovaná, poistenému by vznikol nárok voči poisťovni na poistné plnenie v celkovej sume 6.518,15 € ako dôsledok trvalých následkov zapríčinených úrazom.

1.2. Podľa právneho názoru prvostupňového súdu žalobca nebol v spore aktívne vecne legitimovaný,

nakoľko majiteľkou účtu bola družka žalobcu, ktorá mu len umožnila s účtom disponovať. Vzhľadom na to, namietat' možné pochybenie zo strany žalovanej mohla len majiteľka účtu a to družka žalobcu, a nie sám žalobca. Súčasne súd prvej inštalácie považoval uplatnený nárok žalobcu za premlčaný, nakoľko podľa vyjadrení žalobcu sa o redukcii zmluvy dozvedel od poisťovne listom zo dňa 2. septembra 2014. Majiteľka účtu požiadala poisťovňu o vysvetlenie dňa 8. septembra 2014. Na základe dvojročnej premlčacej doby, ktorá vyplýva z ustanovenia § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) sa právo na náhradu škody premlčí za dva roky odo dňa, keď sa poškodený dozvie o tom, kto za ňu zodpovedá. Tak isto podľa ustanovenia § 106 ods. 2 OZ sa v tomto prípade právo neuplatnilo ani v trojročnej premlčacej dobe, keďže žaloba bola doručená súdu dňa 15. marca 2018.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 30. októbra 2019 sp. zn. 17Co/329/2018 potvrdil prvostupňový rozsudok a zaviazal žalobcu nahradiť žalovanej trovy odvolacieho konania.

2.1. Najskôr odvolací súd uviedol, že so záverom prvostupňového súdu o nedostatku aktívnej vecnej legitimácie žalobcu v spore sa nestotožnil, keďže z vykonaného dokazovania bolo zrejmé, že v okolnostiach posudzovaného predmetu konania bolo možné považovať žalobcu za poškodeného. Nebyť škodovej udalosti (redukcii poisťovnej zmluvy v dôsledku neplatenia poisťného spôsobeného nedôvodným zrušením trvalého príkazu) žalobcovi by nevznikla škoda, ktorej zaplata sa domáhal v prejednávanej spore. Naopak v prípade družky žalobcu (majiteľky účtu u žalovanej) zo spisu nevyplývala žiadna konkrétna škoda v jej majetkovej sfére (či už v dôsledku škodovej udalosti, resp. samotného nedôvodného zrušenia trvalého príkazu), preto v prejednávanej spore nemohla byť aktívne vecne legitimovaná na podanie žaloby.

2.2. Na druhej strane však odvolací súd dospel k záveru, že žalovaná nie je v prejednávanej spore pasívne vecne legitimovaná, ktorou otázkou sa prvostupňový súd v napadnutom rozhodnutí výslovne nezaoberal. Keďže však otázka posúdenia vecnej legitimácie strán spadá do rámca právneho posúdenia veci, pre rozhodnutie odvolacieho súdu o podanom odvolaní bol postačujúci skutkový stav veci, ako ho zistil súd prvej inštalácie, z ktorého pri rozhodovaní vychádzal aj odvolací súd (§ 383 CSP). Pre rozhodnutie odvolacieho súdu o podanom odvolaní tak nebolo potrebné opakovať ani dopĺňať dokazovanie (§ 384 CSP), nakoľko odvolací súd pri rozhodovaní nevychádzal z iných skutkových zistení ako súd prvej inštalácie. Preto bolo možné sa v odvolacom konaní zaoberať aj otázkou pasívnej vecnej legitimácie žalovanej v spore.

2.3. Odvolací súd ďalej uviedol, že vzhľadom na zistený skutkový stav žalovaná voči družke žalobcu ako majiteľke účtu porušila svoju zmluvnú povinnosť [§ 709 ods. 1 Obchodného zákonníka (ďalej len „ObZ“)]. Pri riešení otázky pasívnej vecnej legitimácie žalovanej v spore bolo nevyhnutné predovšetkým ustáliť komu škodca zodpovedá za škodu v prípade porušenia zmluvnej povinnosti, t.j. či len druhej zmluvnej strane (spolukontrahentovi) alebo aj tretej osobe stojacej mimo ich zmluvného vzťahu (t.j. voči komu žiadnu svoju povinnosť neporušila). Odvolací súd tu vychádzal z názoru, že nakoľko zo zmluvy o bežnom účte (§ 708 a nasledujúce ObZ) ako relatívneho právneho vzťahu vznikajú práva a povinnosti len zmluvným stranám, je logické, že ani porušenie povinnosti z tohto vzťahu nemôže vo všeobecnosti vyvolať právo na náhradu škody u tretej osoby stojacej mimo zmluvného vzťahu, pretože inak by práva z relatívnych právnych vzťahov vznikali tretím osobám v rozpore so súkromnoprávnym princípom rovnosti. Ďalej aj s poukazom na stanoviská právnej doktríny poukázal na zásadu, že zo záväzkov iných osôb nemajú tretie osoby odvodzovať práva ani povinnosti; výnimky z tejto zásady má formulovať len súdna prax v prípadoch, kedy osobitné okolnosti posudzovanej veci odôvodňujú, aby aj tretia osoba mala právo na náhradu škody, ktorá bola spôsobená porušením povinnosti z relatívneho právneho vzťahu iných subjektov resp. že porušenie povinnosti zo zmluvného záväzku môže založiť zodpovednosť škodcu len voči druhej zmluvnej strane (citácie pozri v bode 4.5.2 odôvodnenia odvolacieho súdu).

2.4. Na margo vyššie uvedenej výnimky uviedol, že mu nebola známa ustálená súdna (rozhodovacia) prax, ktorá by sa zaoberala touto otázkou, t.j. možnosťou vzniku zodpovednosti škodcu za porušenie zmluvnej povinnosti na náhradu škody aj vo vzťahu k tretej osobe (odlišnej od druhej zmluvnej strany). V tomto smere bolo odvolaciemu známe len uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 4Cdo/319/2008 z 28. apríla 2010, ktoré však prioritne posudzovalo odlišnú právnu situáciu (nesplnenie povinnosti sprevádzkovať verejnú kanalizáciu, v dôsledku čoho nedošlo ku kolaudácii stavby so vznikom škody v podobe ušlého nájomného a skutočnej

škody v dôsledku zvlhnutia suterénu rodinného domu), kde najvyšší súd v závere rozhodnutia vo všeobecnosti bez bližšieho vysvetlenia uviedol, že „k samotnému predpokladu zodpovednosti za škodu, ktorým je porušenie právnej povinnosti, dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že porušenie zmluvnej povinnosti je protiprávnym úkonom aj vo vzťahu k poškodenému, ktorý nie je účastníkom zmluvy“. Je zjavné, že išlo o citáciu záverov súdnej praxe (právnej vety v zbierke rozhodnutí) českého najvyššieho súdu (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29Odo/379/2001 z 25. marca 2003 a ďalšie), ktorej zohľadnenia sa domáhal aj žalobca. V tejto súvislosti považoval odvolací súd za potrebné uviesť, že súdne rozhodnutia českého najvyššieho súdu jednak nepredstavujú pre odvolací súd ustálenú rozhodovaciu prax a jednak je možné uzavrieť, že aj súdna prax českého najvyššieho súdu dospela k záveru, že o zodpovednosti škodcu za porušenie zmluvnej povinnosti vo vzťahu k tretej osobe možno uvažovať v prípade, že porušenie tejto zmluvnej povinnosti sa prejavilo v právnej (majetkovej) sfére tretej osoby a išlo pritom o zmluvnú povinnosť, ktorá mala slúžiť (slúžila) na ochranu subjektívnych práv poškodeného. Z hľadiska prejednávaneho sporu nebola podľa odvolacieho súdu ani táto podmienka splnená, pretože povinnosť žalovanej uskutočniť v mene družky žalobcu na jej príkaz platby iným osobám (trvalý príkaz) v zmysle § 709 ods. 1 ObZ vyplývajúca zo zmluvy o bežnom účte celkom zjavne neslúžila na ochranu subjektívnych práv žalobcu a žalovaná nemohla mať ani vedomosť, že družka žalobcu zriadi trvalý príkaz na splnenie povinnosti tretej osoby (žalobcu).

2.5. Odvolací súd na základe uvedeného dospel k záveru, že v prejednávanom spore nevyšli najavo žiadne také výnimočné skutkové okolnosti, na základe ktorých by prichádzal do úvahy záver o zodpovednosti žalovanej za škodu (v podobe ušlého zisku) žalobcu na základe porušenia zmluvného záväzku žalovanej voči majiteľke účtu (družke žalobcu). Žalovaná preto nebola v spore pasívne vecne legitimovaná. V čase uzavretia zmluvy o bežnom účte s družkou žalobcu nemohla mať žalovaná vedomosť o tom, že účet bude používať aj tretia osoba (žalobca) a v prípade zmluvy o bežnom účte nešlo o také ustanovenia, ktoré v čase uzavretia zmluvy zjavne slúžili na ochranu záujmov tretej osoby (žalobcu). Naopak bolo zjavné, že družka žalobcu sa ako majiteľka účtu so žalobcom dohodla, že pre neho zabezpečí platenie poisťného prostredníctvom zriadenia trvalého príkazu na svojom účte u žalovanej. Medzi porušením povinnosti žalovanej realizovať tento trvalý príkaz pre družku žalobcu (majiteľku účtu) a vznikom škody žalobcu je tak zjavne ďalší (neformálny) zmluvný vzťah, ktorý voči žalobcovi porušila jeho družka (majiteľka účtu). Nárok na náhradu škody tak bol žalobca oprávnený uplatniť proti svojej družke ako majiteľke účtu. Podľa odvolacieho súdu tu preto neprichádzalo do úvahy splnenie predpokladov zodpovednosti žalovanej za škodu voči žalobcovi, ktorý je oprávnený uplatniť si svoj nárok na náhradu škody z porušenia záväzku voči inej osobe (svojmu spolukontrahentovi). Výnimočné okolnosti na priznanie nároku na náhradu škody tak nemôžu byť podľa odvolacieho súdu vo všeobecnosti splnené v prípade, ak poškodený má možnosť uplatniť nárok na náhradu škody z porušenia zmluvnej povinnosti voči druhej zmluvnej strane. Na základe uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že žalobca nepodal žalobu voči žalovanej dôvodne.

2.6. Pre úplnosť odvolací súd uviedol, že vzhľadom na záver o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovanej v spore by bolo nadbytočné zaoberať sa dôvodnosťou námietky premlčania vznesenou žalovanou (dôvodnosť námietky premlčania zostala medzi stranami sporná aj v odvolacom konaní), pretože plynutie premlčacej doby má praktický zmysel skúmať len medzi vecne legitimovanými sporovými stranami. Nad rámec uvedeného dodal, že na právny vzťah žalobcu a žalovanej prichádzala do úvahy aplikácia Obchodného zákonníka (vrátane spornej otázky premlčania uplatneného nároku), keďže uplatnená škoda mala vzniknúť z porušenia zmluvy o bežnom účte (§ 708 a nasledujúce ObZ).

2.7. Nakoľko žalovaná bola v odvolacom konaní v plnom rozsahu úspešná, priznal jej odvolací súd proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Navrhol, aby najvyšší súd napadnuté odvolacie rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V podstatnom nesúhlasil s nosnými právnymi závermi odvolacieho súdu o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovanej v danom spore tvrdiac, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku zodpovednosti žalovanej za škodu žalobcu na základe porušenia zmluvného záväzku žalovanej voči majiteľke účtu (družke žalobcu). Poukázal na to, že majiteľka bankového účtu je jeho dlhoročnou družkou, t. j. blízkou osobou, že odvolací súd mal uviesť, či na strane družky boli splnené všetky zákonné podmienky vzniku zodpovednosti za škodu, ďalej že v

případe žalovanej mal odvolací súd na vec aplikovať ustanovenie § 373 ObZ, kde sa nevyžaduje zavinenie.

4. Žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcu v podstatnom poukázala na správne právne závery odvolacieho súdu a navrhla, aby najvyšší súd dovolanie zamietol.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je procesne prípustné, nie však dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

7. Žalobca v dovolaní uviedol, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

8. V danom prípade žalobca v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom zadefinoval relevantnú právnu otázku (bod 3), týkajúcu sa zodpovednosti za porušenie zmluvnej povinnosti s účinkami voči tretím osobám. Odvolací súd zodpovedal uvedenú otázku tak, že žalovaná v danom spore nedisponuje pasívnou vecnou legitímáciou, keďže nenesie zodpovednosť voči žalobcovi (tretej osobe) za porušenie jej zmluvnej povinnosti voči družke žalobcu (dočasné jednostranné zrušenie trvalého príkazu) vyplývajúcej zo zmluvy o bežnom účte.

9. Podľa názoru odvolacieho súdu bola rovnako splnená ďalšia podmienka uvedená v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, že táto otázka ešte nebola vyriešená v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu, a to aj napriek tomu, že v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/319/2008 najvyšší súd už uviedol, že „porušenie zmluvnej povinnosti je protiprávnym úkonom aj vo vzťahu k poškodenému, ktorý nie je účastníkom zmluvy“. Ako správne uvádza aj odvolací súd (bod 2.4.), v uvedenom rozhodnutí najvyšší súd posudzoval odlišnú skutkovú a právnu situáciu a navyše vyššie citovaný názor uviedol najvyšší súd iba všeobecne a bez bližšieho vysvetlenia, v dôsledku čoho nie je možné dospieť k záveru, že nastolenú otázku dovolací súd vyriešil v inom (iných) rozhodnutí (rozhodnutiach).

10. Jadrom žalobcom nastolenej dovolacej otázky bolo, či sa môže subjekt, ktorému vznikne škoda z porušenia zmluvnej povinnosti škodcu, domáhať náhrady škody voči škodcovi, s ktorým nebol v zmluvnom vzťahu. Odvolací súd argumentujúc názormi právnej teórie (pozri bod 4.5.2. jeho odôvodnenia) dospel k záveru, že vo všeobecnosti naďalej platí zásada, že zo záväzkov iných osôb nemajú tretie osoby odvodzovať práva ani povinnosti. Zároveň ale pripustil resp. nevyklúčil výnimky z tejto zásady v prípadoch, kedy osobitné okolnosti posudzovanej veci odôvodňujú, aby aj tretia osoba mala právo na náhradu škody, ktorá bola spôsobená porušením povinnosti zo zmluvného vzťahu iných subjektov. S poukazom na judikatúru českého najvyššieho súdu (29Odo/379/2001) pripustil, že o zodpovednosti škodcu za porušenie zmluvnej povinnosti vo vzťahu k tretej osobe možno uvažovať v prípade, že porušenie tejto zmluvnej povinnosti sa prejavilo v právnej (majetkovej) sfére tretej osoby a išlo pritom o zmluvnú povinnosť, ktorá mala slúžiť (slúžila) na ochranu subjektívnych práv poškodeného. Odvolací súd v tejto súvislosti konštatoval, že v posudzovanom spore nebola splnená ani táto podmienka (výnimka), pretože povinnosť žalovanej uskutočniť v mene družky žalobcu na jej príkaz platby iným osobám (trvalý príkaz) v zmysle § 709 ods. 1 ObZ vyplývajúca zo zmluvy o bežnom účte celkom zjavne neslúžila na ochranu subjektívnych práv žalobcu a žalovaná nemohla mať ani vedomosť,

že družka žalobcu zriadi trvalý príkaz na splnenie povinnosti tretej osoby (žalobcu). Odvolací súd preto dospel k záveru, že v prejednávanej spore nevyšli najavo žiadne také výnimočné skutkové okolnosti, na základe ktorých by prichádzal do úvahy záver o zodpovednosti žalovanej za škodu žalobcu na základe porušenia zmluvného záväzku žalovanej voči majiteľke účtu (družke žalobcu). V tejto súvislosti ďalej uviedol, že v prípade zmluvy o bežnom účte nešlo o také ustanovenia, ktoré v čase uzavretia zmluvy zjavne slúžili na ochranu záujmov tretej osoby (žalobcu). Naopak bolo zrejmé, že družka žalobcu sa ako majiteľka účtu so žalobcom dohodla, že pre neho zabezpečí platenie poisťného prostredníctvom zriadenia trvalého príkazu na svojom účte u žalovanej, takže medzi porušením povinnosti žalovanej realizovať tento trvalý príkaz pre družku žalobcu (majiteľku účtu) a vznikom škody žalobcu bol tak zjavne ďalší (neformálny) zmluvný vzťah, ktorý voči žalobcovi porušila jeho družka (majiteľka účtu). Výnimočné okolnosti na priznanie nároku na náhradu škody preto nemohli byť podľa odvolacieho súdu vo všeobecnosti splnené (aj) vtedy, ak poškodený má možnosť uplatniť nárok na náhradu škody z porušenia zmluvnej povinnosti voči druhej zmluvnej strane.

11. Výslovené právne závery odvolacieho súdu, súvisiace s jeho interpretáciou režimu zodpovednosti za porušenie zmluvnej povinnosti s účinkami voči tretím osobám na danú vec, považuje dovolací súd za správne. Podľa názoru dovolacieho súdu z hľadiska platného práva („de lege lata“) rozširovanie zmluvnej zodpovednosti aj na škodu, ktorá vznikla tretej osobe je možné iba výnimočne, ak identita resp. vymedzenie a ochrana tretej osoby museli byť druhej strane pri uzatváraní zmluvy známe. Inak povedané zmluvná strana môže niesť zodpovednosť za škodu iba voči tretím osobám, u ktorých pri uzavretí zmluvy mohla rozumne predpokladať, že môžu byť dotknuté porušením jej zmluvnej povinnosti.

12. Z dôvodov vyššie uvedených dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP neopodstatnene smeruje proti takému rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Najvyšší súd preto jeho nedôvodné dovolanie zamietol podľa § 448 CSP.

13. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

14. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.